

ANA TEMA¹

14. Madde

Mahpuslar ve ayrımcılık

(Son güncelleme: 19/03/2021)

Giriş

Mahpusluk bağlamında ayrımcılık Mahkeme'nin önüne iki farklı şekilde gelmiştir. Mahkeme, bir yandan, bir kişisel statü yönü olarak mahpusluk nedeniyle yapılan, özgürlüğünden mahrum bırakılmış farklı kişi türleri arasındaki ayrımcılıkları da kapsayan ayrımcılık iddiası davalarını incelemiş; diğer yandan da mahpuslukla ilişkili bir bağlamda farklı saiklerden kaynaklanan ayrımcılık sorunlarını gündeme getiren çeşitli davaları detaylı şekilde incelemeye almıştır.

Ayrımcılık gerekçesi olarak mahpus statüsü

- 14. Maddenin amaçları bakımından mahpus olmak kişisel statünün bir yönüdür ve "diğer statüler"le aynı değerdedir (*Stummer /Avusturya* [BD], 2011, § 90);
- Sözleşme'nin 14. Maddesi uyarınca tutukevinde tutuklu olmak da "diğer statüler" kapsamına girer (*Chaldayev /Rusya*, 2019, § 72);
- Özel hayata ve aile hayatına saygı duyulması hakkı bakımından tutuklularla hüküm giymiş mahpuslar aynı konumdadır (*Laduna /Slovakya*, 2011, § 58; *Varnas /Litvanya*, 2013, § 114; *Chaldayev /Rusya*, 2019, § 75).

Önemli örnekler

- Stummer /Avusturya* [BD], 2011: emeklilik hakları hesaplanırken cezaevinde çalışılan işin dikkate alınmasının reddedilmesi;
- Clift /Birleşik Krallık*, 2010: erken salıverilmenin usul yönünden şartlarında cezanın uzunluğuna bağlı farklılıkların olması; ve
- Ziyaret hakları (*Laduna /Slovakya*, 2011; *Chaldayev /Rusya*, 2019) ve eş ziyaretleri (*Varnas /Litvanya*, 2013) bakımından hüküm giymiş mahpuslara tutuklulardan farklı muamele edilmesi.

Cezaevi bağlamında ayrımcılık

- Khamtokhu ve Aksenchik /Rusya* [BD], 2017: Kadın suçluların müebbet hapis cezasından muaf tutulması;
- Petrov /Bulgaristan*, 2008: Evli olmadıkları gerekçesiyle mahpusun partnerine telefon edememesi;
- Rangelov /Almanya*, 2012: Başvuranın yabancı uyruklu olması nedeniyle sosyal terapi görme veya önleyici gözaltı şartlarının hafifletilmesi talebinin reddedilmesi;
- X /Türkiye*, 2012: Eşcinsel mahpusun, diğer mahpuslardan koruma iddiasıyla sekiz ayı aşan bir süre tecritte tutulması;

¹ Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Mahkeme'yi bağlamaz.

- *Martzaklis ve Diğerleri /Yunanistan*, 2015: HIV pozitif mahpusların cezaevinin psikiyatri koğuşunda uygun tedaviyi almadan kötü sağlık ve hijyen koşullarına maruz kalmaları;
- *Alexandru Enache /Romanya*, 2017: Küçük çocuğu olan annelerin hapis cezaları ertelenirken babaların cezasının ertelenmemesi;
- *Aleksandr Aleksandrov /Rusya*, 2018: Başvuranın ikamet adresi nedeniyle hapis cezası dışında bir cezanın verilmesinin reddedilmesi;
- *Ēcis /Letonya*, 2019: Kapalı cezaevlerindeki erkek mahpusların cezaevinden çıkmasının kesinlikle yasak olması;
- *Dikaiou ve Diğerleri /Yunanistan*, 2020: HIV/AIDS hastası olan mahpusların diğer mahpusların da bulunduğu cezaevi koğuşunda ortak hücreye yerleştirilmesi.

Diğer referanslar

Diğer ana temalar:

- [Cezaevinde sağlık hizmeti \(Mahpus Hakları\)](#)

Kesişen temalar:

- [Prisoners' Rights \(Mahpus Hakları\)](#)

Basın bildirimleri:

- Tutukluluk koşulları ve mahpuslara muamele [İNG / FRA](#)
- Suçluların iadesi ve müebbet hapis cezası [İNG / FRA](#)
- Müebbet hapis cezası [İNG / FRA](#)
- Tutuklu/hükümlülerin sağlık hakları [İNG / FRA](#)
- Tutukluluk ve ruh sağlığı [İNG / FRA](#)

Diğer:

- Avrupa Ayrımcılık Yasağı Hukuku El Kitabı, 2018 baskısı, Mahkeme ve Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından yayınlanmıştır [İNG / FRA](#)

ÖNEMLİ İÇTİHAT REFERANSLARI

Önde gelen davalar:

- *Stummer /Avusturya* [BD], no. 37452/02, AİHM 2011 (1 No.lu Protokol'ün 1. Maddesi ile bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Khamtokhu ve Aksenchik /Rusya* [BD], no. 60367/08 ve 961/11, 24 Ocak 2017 (5. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmemiştir).

Diğer davalar:

- *Petrov /Bulgaristan*, no. 15197/02, 22 Mayıs 2008 (8. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Clift /Birleşik Krallık*, no. 7205/07, 13 Temmuz 2010 (5. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Laduna /Slovakya*, no. 31827/02, AİHM 2011 (8. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Rangelov /Almanya*, no. 5123/07, 22 Mart 2012 (5. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *X /Türkiye*, no. 24626/09, 9 Ekim 2012 (3. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Varnas /Litvanya*, no. 42615/06, 9 Temmuz 2013 (8. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Martzakis ve Diğerleri /Yunanistan*, no. 20378/13, 9 Temmuz 2015 (3. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Alexandru Enache /Romanya*, no. 16986/12, 3 Ekim 2017 (8. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmemiştir);
- *Aleksandr Aleksandrov /Rusya*, no. 14431/06, 27 Mart 2018 (5. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Ēcis /Letonya*, no. 12879/09, 10 Ocak 2019 (8. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Chaldayev /Rusya*, no. 33172/16, 28 Mayıs 2019 (8. Maddeyle bağlantılı olarak 14. Madde ihlal edilmiştir);
- *Dikaiou ve Diğerleri /Yunanistan*, no. 77457/13, 16 Temmuz 2020 (14. Maddeyle bağlantılı olarak 3. Madde ihlal edilmemiştir).